

4

NEDĚLE PATŘÍ FOTBALU

Liga v Protektorátu Čechy a Morava

První okupační derby se hrálo před pětadvaceti tisíci diváky pár dní po vstupu wehrmachtu, v neděli 26. března 1939 na Letné. Na snímku zastavují obránci Ferdinand Daučík s Karlem Černým útočícího Josefa Zemana, z historicky nejvyšší výhry se ovšem radovali spartané. Přihlédneme-li k celkové protektorátní bilanci, úspěšnější byli ve vzájemných duelech překvapivě rudí – vyhráli třináctkrát, třikrát remizovali, prohráli šestkrát.

Po první světové válce chvíli trvalo, než se fotbalisté dohodli na systému soutěží. Původně se hrálo v župách, celostátní asoiační ligu umožnil na jaře 1925 teprve profesionalismus. Nepřežila však švestky, řízení převzaly svazy a kluby různých národností se znovu potkávaly pouze ve vylučovacím amatérském mistrovství. Cestu k nápravě otevřela v lednu 1934 valná hromada ČsAF, která soutěže sjednotila, čímž – slovy kronikářovými – „měl býti jako všude jinde na celém světě dodržen princip, že klubu nejposlednější třídy musí býti dána možnost, aby se při vítězstvích svého mužstva probojoval až do nejvyšší mistrovské třídy“.¹

Pyramida, kterou složila, spojovala profesionální kluby s amatérskými, sportovní principy s územními a hospodářskými. Všechno ve výkonnostní posloupnosti, s postupy a sestupy. Co chybělo, byla druhá nejvyšší soutěž, kterou nahradily regionálně uspořádané divize s kvalifikačním turnajem. Model nicméně uspěl, odolal vnitřním i vnějším tlakům. Přečkal ztrátu pohraničí, slovenskou samostatnost, přežil okupaci. V protektorátu dokonce rozkošatěl, přibyl pohár, rozrostly se počty skupin i účastníků. Soutěže potom probíhaly – v zásadě mimo vliv úřadů, bez přerušení a v podobě, v jaké vznikly před válkou – až do pozdního léta 1944.

Na sklonku republiky stála na vrcholku pyramidy dvanáctičlenná asoiační liga, pod ní divize a župní třídy. Řídily je komise, zejména hrací a trestní. Hrací schvalovaly výsledky a pořadí, určovaly termíny a delegace rozhodčích, trestní řešily prohřešky hráčů a klubů. Scházely se týdně, jak však válka postupovala a přibývalo

dopravních omezení, nezřídka rozhodovaly prezidiálně. V jejich čele stáli zkušení, respektovaní činovníci. Předsedou ligové komise byl od roku 1934 Josef Bidlo a od srpna 1940 středočeský župan František Blažej (SK Lysá nad Labem), místopředsedy Antonín Kraus (AC Sparta Praha) s Josefem Vaňkem (SK Slavia Praha). Středočeskou divizi řídil doyen Jaroslav Bezecný (AFK Kolín), venkovskou správce Adolf Schwehm (Aston Villa Mladá Boleslav, později Národní SK), moravskoslezskou stavitel František Severa (SK Židenice).

Pod nacistickou kuratelou museli fotbalisté změnit hlavičku nejvyšší soutěže. Přívlastek státní vyhradily úřady – coby osobní, vůdcem propůjčenou poctu – prezidentu Emilu Háchovi. Výraz protektorátní se nelíbil vedoucím, vrátili se tudíž k termínu národní, který v minulosti uzurpovala partaj Jiřího Stříbrného. „Říkejme: národní liga,“ přimlouvala se Národní politika. „Na celém světě – s výjimkou snad jediné Anglie – jmenují se vrcholné fotbalové soutěže ‚národní liga‘. U nás toto pojmenování nesla svého času jedna politická strana a bylo proto k vyvarování omylu používáno označení ‚státní liga‘, ovšemže nesprávně. Státní byly školy, státní byly úřady, státní byly monopoly – zkrátka ty zařízení a instituce, které zřídil stát. Nikoliv fotbalová liga, kterou si zřídila soukromá organizace fotbalová.“²

Co se dohodnout nepodařilo, byla soutěž, přímo a bez mezičlánků propojená s nejvyšší. Vznik druhé ligy se diskutoval, nezískal však podporu. Svazům vadilo, že by tak utrpěly divize, jejichž provoz řídily a finančně z nich profitovaly. Župy příliš nezajímala, kluby se obávaly vyšších cestovních nákladů. Vyřešen nebyl ani postupový klíč. Z nejvyšší soutěže sestupovala dvě mužstva, postoupit chtěl pětiset vítězů divizí. Rozhodovalo se v kvalifikačním turnaji, nahrazujícím přímé postupy. Po mnichovských událostech skončily německá divize se slovensko-podkarpatoruskou, rozdělila se ovšem venkovská, neboť „rozpětí mezi Plzní a Českými Budějovicemi na straně jedné a Hradcem Králové a Náchodem na straně druhé bylo neúnosné“.³ Problém tedy zůstal, zčásti se změnilo pouze obsazení.

V protektorátu diskuse nejen pokračovaly, ale nabraly i na rozsahu a hlasitosti. Nové státoprávní poměry, soudila řada činovníků,

vyžadují změny ve struktuře fotbalových soutěží. Na vrcholné úrovni se debatovaly počty účastníků ligy, druhá nejvyšší soutěž a zrušení kvalifikačního turnaje, v nižších podlažích rozdělení ve třídách, župní hranice a příslušnosti. Jak jinak, převládaly přitom partikulární – svazové, župní a klubové – zájmy. Hospodářskou základnu klubů tvořily příjmy z prodeje vstupenek, odvislé od výkonnostní třídy. S ní souvisela atraktivita soupeřů, počty diváků, stejně jako tržby. Není divu, že na všech úrovních sílil tlak na rozšíření soutěží a počtu jejich účastníků.

Kritici zdůrazňovali občas i statisícové příjmy ze vstupného, přehlíželi však výdaje. Kluby vyplácely náhrady soupeřům, úřadům odváděly daň z obratu a dávku ze zábav, svazu a župám daň z hlavy. Další náklady souvisely s policejním hlášením zápasu, delegacemi rozhodčích a pronájemem hřiště, platily se protesty, stížnosti a odvolání, registrace a přestupy, odvody na úrazové fondy. Ústředí přitom určovala nejen náhrady soupeřům, ale v zájmu finanční stability i minimální ceny vstupenek. Pro představu – počátkem protektorátu činily minimální náhrady soupeři v lize 2500 K s cestovným pro sedmnáct osob, náhrady za reklamu 1000 K, minimální ceny vstupenek 2 K pro děti, 4 K pro studenty a vojsko, 5 K pro členy a 6 K za sedadla. Před finančními úřady vystupovaly pořádající klub s hostujícím jako příležitostná sdružení podnikatelů, odvádějící daň z obratu ve výši 2–3 % ze zdanitelných úplat čili ze vstupného. Poplatky ústředím byly rozlišeny podle soutěží – ve středočeské župě odváděly ligové a divizní kluby příspěvek 100 K, kluby s hrazeným hřištěm 50 K, kluby s nehrazeným hřištěm 10 K, paušální daň z hlavy činila v lize 20–40 K, v divizi 15–30 K a v nižších třídách 10–30 K, za hlášení zápasu čili delegace rozhodčích platily ligové kluby 20–150 K, divizní 5–40 K, zatímco účastníci župních soutěží 5–25 K.

Předpokládalo se, že novou strukturu soutěží schválí ustavující valná hromada ČSF v květnu 1939. Jednotlivé župy se proto před ní předháněly v návrzích, až na výjimky vycházejících z rozšíření ligy. Slezská se středočeskou navrhovaly čtrnáctičlennou nejvyšší soutěž s trojicí sestupujících, které nahradí vítězové divizi s mistrem českého venkova. Západoslavská a hanácká počítaly

se čtrnáctičlennou ligou, divize doporučovaly zredukovat a hrát pouze v západočeské, východočeské a moravskoslezská skupině. Dvanáctičlennou ligu se dvěma sestupujícími plánovala zachovat župa jihočeská, prosazující na druhé straně místo divizí zemská mistrovství Čech a Moravy.

Bojovné hlasování proběhlo v polovině května 1939 na schůzce ligové komise. Pro rozšíření ligy a změnu postupového klíče se vyslovily SK Baťa Zlín, SK Libeň, SK Náchod, SK Slezská Ostrava a SK Viktoria Žižkov, vesměs kluby ze suterénu tabulky, pro stávající tučt účastníků s kvalifikačním turnajem AC Sparta Praha, SK Kladno, SK Pardubice, SK Plzeň, SK Slavia Praha a SK Židenice, povýtce premianti. Rozhodli kladenští a žideničtí delegáti, kteří přijeli s jiným názorem, leč nechali se přesvědčit předsedou komise Josefem Bidlem. Jakákoli změna přísluší výlučně valné hromadě, naléhal, v rozehrané soutěži navíc nelze měnit pravidla. Pro změny nejsou vytvořeny nutné předpoklady a navrhovaný způsob rozšíření by zvýhodnil sestupující, přičemž některé župy by byly poškozeny tím, že domluvený cyklus střídání v kvalifikačním turnaji dosud neskončil.

S mandátem schváleným kluby přišel výbor na ustavující valnou hromadu ČSF. Rozhodující hlasování proběhlo hned na jejím začátku, kdy delegáti odmítli návrh středočeské župy, aby pro změnu postačovala prostá, nikoli dvoutřetinová většina. V dalším pořadu se totiž vyslovili proti stávajícímu modelu, pro rozšíření nejvyšší soutěže a zrušení kvalifikačního turnaje. Rozdíly byly však nepatrné, kvórum zdaleka nesplňovaly. „Jihočeští sportovci jsou od nedělní valné schůze ČSF poučeni o tom, že moc je právo,“ stěžovali si nespokojení. „Nejen na hřišti dochází k unfair zákrokům a k opuštění tradice fair play.“⁴ „Rekonstrukce soutěží, jak bylo na valné hromadě několikrát zdůrazňováno, je skutečně vážná věc, než aby bylo možno bez přípravy a důkladného studia zvedati ruce pro ten či onen návrh,“ hájil delegáty Rekord. „Tato nepřipravenost je omluvitelná. Vždyť jsme vlivem událostí měli tolik jiných starostí, že nás z toho hlava bolela.“⁵

Valná hromada v každém případě uznala, že stav soutěží, hlavně kvalifikačního turnaje, není uspokojivý a vyžaduje změnu.

↵ Řadu památných střetů svedly legendy velkoklubů – Josef Bican s Jaroslavem Burgrem. Často při nich sršely jiskry, neboť důraz na kanonýra platil, což soupeři věděli a využívali. V tomto případě ovšem nahání útočník obránce.

Šestitýdenní klání pro prokázání výkonnosti nepostačuje, vytváří prostor pro dohady a spekulace. Půldruhaměsíční výpadek, způsobený například zraněními, může znehodnotit celosezonní úspěch a úsilí. Reorganizační komise nakonec předložila k diskusi tři návrhy. První počítal s tím, že liga zůstane dvanáctičlenná se dvěma sestupujícími. Pod ní vznikne druhá nejvyšší soutěž ve dvou skupinách, uspořádaných podle zemského principu nebo geografické vzdálenosti. Vítězové budou postupovat přímo, bez kvalifikace. Druhý návrh snižoval počet divizí – sloučením západní a východní skupiny, případně západočeské se středočeskou. Třetí směřoval k nejvyšším župním třídám, přeborníci se měli poměřit v mistrovství, hraném pohárovým způsobem. Výbor i reorganizační komise pracovaly tak, aby mohla nová struktura soutěží vstoupit v platnost již na podzim 1940. Pod tlakem klubů však rozhodly, že reformu odloží, a schválily návrh, aby se do roku 1942 střídali v kvalifikaci vedle vítězů i vicemistři středočeské, venkovské a moravskoslezské divize. Doporučení schválila v polovině roku 1940 valná hromada ČSF, která odmítla – tentokrát přesvědčivou většinou – návrh hanácké župy na okamžité rozšíření ligy.

Premiérová, zčásti protektorátní sezona 1938/39 byla výjimečná už tím, že proběhla ve třech státních útvarech. Začala v Československé republice, pokračovala v Česko-Slovensku, skončila v Protektorátu Čechy a Morava. Vešly se do ní ztráta pohraničí, rozpad státu, okupace. Vedoucí dělali, co mohli, aby se dohrála, občas i za hranicemi platných řádů. Nejdelší přestávku způsobil mezi koncem září a počátkem listopadu 1938 Mnichov, v polovině prosince potom udeřily mrazy. Návrhy, aby byl podzim anulován, komise odmítla a schválila harmonogram, podle kterého soutěž dohrají. „Počítá-li se s třemi mezistátními zápasy ČsAF a uvolněním velikonočních svátků, bude jarní kolo ligy zahájeno 26. února. Hrál by se nepřetržitě do 4. června. (...) Stanoveno, že kluby musí odložené zápasy sehrát do konce dubna 1939.“⁶ V únoru 1939 liga skutečně pokračovala, do konce dubna však všechny podzimní zápasy nestihla.

Navíc se objevil další problém. Pochybnosti, zda soutěž dokončí I. ČsŠK Bratislava, kolovaly už v listopadu 1938. Vršovičtí se

dokonce z divize nabídli coby náhradník, což komise odmítla, souhlasila nicméně s tím, že žádost povede „v patrnosti pro okamžik, kdyby se poměry změnily“.⁷ Potom vývoj akceleroval. Vedoucí vypustili z názvu klubu přívlastek československý, nový slovenský svaz – donedávna ujišťující, že ročník dokončí – představil vlastní soutěž, kterou chce rozehrát. Na konci února 1939 prohráli Bratislavští ve Zlíně, počátkem března porazili Slezskou Ostravu a vyhlíželi důležitý souboj s Viktorií Žižkov. Už se nekonal, den před utkáním přišla zpráva, že nepřijedou. „Bratislava byla prinucena odřeknouti start v Praze, a to podle rozkazu Slovenské sportovní rady. Podle prohlášení náčelníka redaktora Jakubce koná většina hráčů pořádkovou službu,“ tupily hrany noviny. „Nemá to býti akt nepřátelství. Jakmile se poměry uklidní, má býti odložený zápas dodatečně sehrán.“⁸ V Praze zápas nekontumovali, ale pro zásah vyšší moci pouze odkázali na neurčito, bratislavský sekretář se vymlouval na chybějící telefonní spojení.

Brzy bylo zřejmé, že přestávka bude delší a pro nejbližší sezony definitivní. Schůzka hrací komise proto počátkem dubna 1939 – v rozporu s regulemi, neboť klub sehrál v soutěži více než polovinu zápasů, zato v souladu se zdravým rozumem – usnesla, že výsledky ŠK Bratislava anuluje. Návrh přednesl zástupce SK Viktoria Žižkov Gustav Čech, delegát SK Náchod Celba nesouhlasil a žádal, aby zůstaly v platnosti a kontumována byla pouze zbývající utkání. Jednotlivé kluby hlasovaly, jak potřebovaly, při remízovém součtu musel rozhodnout předseda Josef Bidlo, který dirimoval pro zrušení všech, tedy i odehraných zápasů ŠK Bratislava. Mužstva, která s ní tratila (SK Slavia Praha, SK Kladno nebo SK Libeň remizovaly, SK Baťa Zlín, SK Slezská Ostrava a SK Kladno prohrály), na verdiktu vydělala, jak však ukazuje srovnání březnové a konečné tabulky, zemětřesení se nekonalo.

„Sport bude míti asi přestávku,“ spekulovaly při vzniku protektorátu noviny. „Dotazy, co bude s nedělním sportem, brali jsme spíše jako snahu vytrhnouti se na chvíli z vážnosti dnů, nežli jako skutečný zájem o sportovní zápolení. Není na ně ovšem možno naprosto jasně odpovídati, protože budou rozhodující předpisy, které – jistě jen na přechodnou dobu – budou upravovat náš

↵ Souboj nejlepšího střelce s nejlepším gólmánem protektorátu – Josef Bican a Karel Horák. V tomto utkání hájil brankář ještě barvy SK Pardubic, později bude stát mezi tyčemi AC Sparty Praha.

veřejný život.⁹ Okupace začala ve středu 15. března 1939, ve čtvrtky se vedoucí ČSF usnesli, že „vzhledem k zákazu jakýchkoli schůzí, táborů a jiných shromáždění nekonají se až do odvolání žádné zápasy v kopané ani schůze sportovních organizačních složek“.¹⁰ Zrušena byla víkendová utkání i valná hromada svazu, probíhat mohly tréninky, neměly-li ovšem veřejný charakter.

Vstřícnější postoj zaujaly kupodivu úřady německé, které chtěly fotbalem demonstrovat pokojný průběh okupace. Rozhodnutí nechaly na místních vojenských velitelstvích, později na civilních správách wehrmachtu. Schůze zůstaly zakázány, již před koncem týdne však začali komandanti povolovat zápasy a v Brně nebo Pardubicích souhlasili dokonce s nedělní ligou. Na sekretariátu ČSF postupovali zdrženlivěji a ještě v sobotu 18. března 1939 upozorňovali, že zákaz shromažďování trvá. Jakákoli přátelská utkání podléhají souhlasu civilní správy wehrmachtu, mistrovské zápasy „v zájmu jednotnosti a lepší přehlednosti“¹¹ nebudou pořádány vůbec. Odvahy si dodali teprve v pondělí, kdy s odvoláním na souhlas úřadů vyzvali k pokračování soutěží. „Kluby, pořadatelé zápasů, vyžádají si v místech, na něž se shora uvedený souhlas nevztahuje, povolení místních úřadů a odvolají se na pochopení úřadů v Praze, Brně, Pardubicích a Plzni,“ vzkázali v oběžníku.¹²

První protektorátní neděle 19. března 1939 se liga nicméně hrála jenom v Pardubicích, cestu do Židenic činovníci Viktorie Žižkov raději zrušili. Obavy z nepokojů se nenaplnily, čtyři tisícovky diváků povzbuzovaly slušně a bez výstřelků. Další týden proto mohla liga pokračovat v Brně, Náchodě i v Praze, rozeběhly se divize a soutěže v župách včetně třetí, nejnižší třídy. Prubířským kamenem se stalo derby, na které dorazilo necelé dva týdny po okupaci pětadvacet tisíc diváků, mezi nimi spousta vojáků wehrmachtu. Přestávka byla zanedbatelná, soutěže pokračovaly, pouze schůzová činnost zůstala do konce března 1939 zakázána. A vedoucí nespěchali ani potom. Výbor ČSF se sejde teprve v závěru května, mezitím řídili agendu v neprobádaném území předseda se sekretariátem a komisemi.

Pořadí v čele se srovnalo v dubnu 1939, kdy červenobílí sehráli z podzimní části odložené zápasy s Viktorií Žižkov, Židenicemi

a Náchodem. Všechny vyhráli, tak jako dohrávku s Libní, a jelikož sousedé z Belcrediho třídy podleli Slezské Ostravě, před posledním kolem se ujali vedení. Skvělé výkony předváděly třetí SK Pardubice. Na přestupovém trhu předtím utratily přes sto tisíc korun, zato přivedly gólmany Miloslava Buriana s Josefem Němcem, obránce Ludvíka Koubka, Josefa Kluse, Václava Mrázka a Jiřího Zástěru, útočníky Miroslava Procházku, Karla Rulce, Josefa Sedláčka, Rudolfa Tomana a Bohumila Zoubka. Potom, co skončil slovenský zástupce, a komise schválila, že sestoupí pouze poslední, se vyjasnilo rovněž na chvostu tabulky – poroučet se musela SK Libeň.

Pro určení mistra rozhodující zápasy SK Kladno – AC Sparta Praha a SK Pardubice – SK Slavia Praha přeložila ligová komise na polovinu června 1939. A zatímco ruď nedávno při zájezdu v Říši propadli, sešívání pokořili Rapid Vídeň a tvořili i většinu mužstva, které porazilo výběr Berlína. „Teď jest situace úplně změněná ve prospěch Slavie, které titul již sotva ujde,“ věštil svazový Rekord. „Má ovšem v posledním zápase proti sobě výborné Pardubice a kromě toho musí s nimi hrát na jejich hřišti, ale její team jest právě nyní ve znamenité formě a jistě přinejmenším remisy docílí. Nerozhodný výsledek Slavii postačí, aby dobyla mistrovského titulu.“¹³ V kuloárech se řešilo, zda rivalové nastoupí s nejlepšími úmysly a v nejsilnějších sestavách. S předstihem bylo totiž známo, že zatímco vicemistři se ve Středoevropském poháru potkají s Beogradskim, šampiony čeká mnohem obávanější Ferencváros. A jak známo, zatímco mistrovský titul přinášel uznání a prestiž, postup v evropské soutěži návdavkem i statisícové příjmy...

Pohnutá doba poznamenala jak celý ročník, tak dohrávku. Počátkem června 1939 byl před kladenským reálným gymnáziem zabit strážmistr pořádkové policie, německý státní příslušník Wilhelm Kniest. Úřady zuřily, vyšetřování vedli Karl Hermann Frank s velitelem gestapa, obersturmführerem Haraldem Wiesmannem, kteří ve městě vyhlásili zákaz shromažďování. Bylo zřejmé, že v neděli se přinejmenším na Kladně hrát nebude, úřady souhlasily alespoň s tím, že zápas lze přeložit na sobotu a na stadion sešívanych. „Domáci“ Biskup – Emanuel Šmejkal, František

↵ Momentka nepřilíh zdařilá, zato výjimečná. V brankářském svetru Vojtěch Bradáč, nahradivší na podzim 1940 v ligovém derby mezi tyčemi záložníka Karla Průchu, zaskakujícího pro změnu za zraněného Vítězslava Deršáka.

Kusala – Sklenička, Strobl, Hanousek – Seidl, Kloz, Rašplíčka, Josef Junek, Dufek se snažili, na rudé, byť v „bizarním“ složení Věchet – Štumpf, Čtyřoký – Pokorný, Bouček, Kolský – Zajíček, Senecký, Vyleřal, Preis a Radó, tedy bez Burgra, Košťálka, Říhy, Zemana nebo Nejedlého, však nestačili. Selance přihlížely tři tisícovky diváků, v neděli 11. června 1939 jich v Pardubicích dorazil trojnásobek, „nejen proto, že v něm bylo tolik v sázce, ale i se zřetelem na poslední úspěchy červenobílých“.¹⁴ Málokdo pochyboval, že se vrátí s titulem, stačila by i remíza, domácí nadto postrádali středního záložníka Ernsta Kreuze. Předpovědi se nenaplnily. Němec – Krupka, Zástěra – Ráliš, Bohumil Zoubek, Synek – Heřmánek, Chládek, Procházka, Sedláček, Toman překvapili, zato Bokšay – Černý, Daučík – Průcha, Nožíř, Truhlář – Sobotka, Vacek, Bican, Vlastimil Kopecký, Vytlačil zklamali. V prvním poločase rozhodl zápas i sezonu Miroslav Procházka, hosté měli šance až v závěru, kdy se hra přiostrčila.

První protektorátní léto bylo z pohledu fotbalistů milostivým. Úřady povolovaly výjezdy nejen v Říši, ale i ve Francii, Pobaltí nebo Švédsku. Domácímu programu vládl kvalifikační turnaj. Postoupit chtěli vítěz středočeské divize Bohemians AFK Vršovice, moravskoslezský premiant SK Prostějov, mistr českého venkova SK Viktoria Plzeň a AFK Pardubice, které si v „rozřadovacím“ dvojzápase poradily s SK Olomouc ASO, vicemistrem Moravy a Slezska. Kdo fotbalu rozuměl, favorizoval borce z Vršovic. Druhou červencovou neděli 1939 začal turnaj bez jednoho z účastníků, neboť po národoveckém projevu sekretáře Jindřicha Stava zakázaly úřady činnost SK Prostějov. Jindy rozčepýření kohouti se tentokrát domluvili, soupeři počkali, až ministerstvo vnitřní klubů účast povolí. Rozhodla porážka Bohemians v Pardubicích, SK Prostějov ani SK Viktoria Plzeň s outsiderem neklopýtly a postoupily. Šrám (SK Prostějov) – Kloubek (Bohemians AFK), Mudra (SK Viktoria Plzeň) – Kreml (SK Prostějov), Čěšpiva (Bohemians AFK), Vlček (SK Viktoria Plzeň) – Benz (SK Viktoria Plzeň), Šimek (Bohemians AFK), Melka (SK Prostějov), Jiříček (SK Prostějov), Jirout (AFK Pardubice), vyjmenoval nejlepší jedenáctku předseda turnajové komise Karel Myška.

Jinak poklidný průběh rozvířilo utkání předposledního kola, v němž Vršovičtí rozstříleli AFK Pardubice. Domáci po něm vydali prohlášení, že „si nejsou vědomi žádného prohřešku proti fair play“, zato Pardubičtí poslali sekretariátu ČSF dopis obviňující soupeře, že hráčům nabídl „peněžité a dosti vysoké částky“,¹⁵ což doložili protokolárními výpověďmi gólmána Oldřicha Nováka a záložníka Jiřího Kmoníčka. V září 1939 trestní komise rozhodla, že obvinění se prokázat nepodařilo, indicie však postačují k tomu, aby byla sekretářům Jindřichu Žaludovi (Bohemians AFK) a Josefu Glosovi (AFK Pardubice) na dvanáct měsíců zastavena činnost. Výrok vyvolal rozepře, předseda ČSF jeho platnost pozastavil a přikázal, aby byla kauza projednána znovu. V polovině listopadu 1939, kdy se tak stalo, nebylo koho trestat – oba činovníci z klubů vystoupili, unikli pravomocím ústředí a další vyšetřování zmařili. V komisi se – jakkoli před turnajem hrozila, že případné ovlivnění výsledku povede k vyloučení – spokojili s tím, že viníkům zakázali, aby byli členy klubů ČSF, a Vršovické potrestali symbolickou, tisíci-korunovou pokutou. „Je možno ještě dále k těmto zjevům přihlížeti bez radikálního zákazu?“ zlobili se v Národních listech. „Bude dále považován úplatkář za soukromého účastníka, se kterým klub, v jehož prospěch jednal, neměl a nemá nic společného?“¹⁶ A to netušili, že jiná komise verdikt přehodnotí a oba činovníky – s odůvodněním, že chce nejen trestat, nýbrž i napravovat – ještě před koncem roku omilostní.

V pátek 1. září 1939 přepadl wehrmacht Polsko, v neděli vyhlásily Německu válku Francie s Velkou Británií. Deníky se omezily na oficiální zdroje Říše, vláda na prohlášení, které v rozhlase přečetl ministr vnitra, generál četnictva Josef Ježek. Pro úřady byl rozhodující klid na území protektorátu, vyjádřený mimo jiné v pokračujícím sportovním provozu. Zvláště když první válečnou neděli začínala liga, nejvyšší domácí soutěž v nejsledovanějším sportovním odvětví. Se svolením úřadů a s podporou říšského protektora, dodejme, který po vypuknutí války s okamžitou platností zakázal pouze styky se sportovci znepřátelených zemí. V neděli 3. září 1939 tak sehráli kompletní ligové kolo, brány stadionů otevřeli na Letné, v Náchodě, Pardubicích, Plzni, ve Zlíně i Židenicích.

Druhá protektorátní sezona 1939/40 proběhla v řádných termínech, bez zásahů zvenjšku nebo vynucených přestávek. Jenom jarní část začala vzhledem k počasí s týdenním zpožděním. Pokud se někde válčilo, potom v zákulisí, zejména v ligové komisi. Předsedu Josefa Bidla si kluby vyžádaly, v srpnu 1939 ho v rozporu s řády zvolily i přesto, že nebyl členem výboru ČSF. Práci mu ovšem neulehčovaly. Poprvé rezignoval v listopadu 1939, kdy ho obvinil z „organizačních nesprávností“ mezinárodní sekretář Bohemians Jíří Kotek. Podruhé v dubnu 1940, v důsledku sporu generálního tajemníka Františka Gürtlera s náhodským šibrem Celbou, který řešil až civilní soud. V tomto případě se už přesvědčit nenechal, ve zbytku ročníku povede komisi místopředseda, spartánský zástupce Antonín Kraus.

Slavia zahájila sezonu s novým sportovním vedením – na lavičku usedl Emil Seifert, náčelníkem se stal někdejší obránce rezervy, vedoucí druhé jedenáctky Jan Zima. A mužstvo šlapalo, menší krizí prošlo pouze na podzim 1939, kdy remizovalo se Zlínem, Prostějovem, Viktorií Žižkov a Slezskou Ostravou, prohrálo pouze v červnu 1940 se Spartou. Jinak rozdávalo přídělky – čtrnáct branek Kladnu, jedenáct Náchodu, deset Zlínu, osm SK Plzni, sedm Židenicím, Viktorii Žižkov a znovu Náchodu. Celkem jich zvládlo více než stovku, padesát z nich Josef Bican.

AC Sparta Praha, mistr ligy 1938/39. Nahoře zleva Jaroslav Burgr, Jaroslav Věchet, Jaroslav Bouček, Jan Říha, Karel Kolský, Josef Čtyřoký a Josef Košťálek, pod nimi Karel Senecký, Ludovít Radó, Josef Zeman a Oldřich Nejedlý.

I rudí vyměnili v průběhu sezony trenéra. Již v červenci 1939 noviny psaly, že „změněné poměry donutily Sedlacseka k rozhodnutí, že z Prahy odejde“¹⁷ a že nástupcem bude navrátilce Antonín Fivébr. Pešťský rodák nakonec zůstal do konce listopadu, na rozloučenou dostal zlaté hodinky a jako hrající trenér ho nahradil Jaroslav Burgr. Obhájci nehráli špatně, rozhodla porážka, kterou utrpěli v říjnu 1939 s Viktorií Žižkov. Bronz obhájily SK Pardubice se skvělým Karlem Horákem v brance a Rudolfem Tomanem na lavičce. Posílila Morava, schopná získat nejen prvotřídní borce, ale i trenéry – Židenice přemluvily Josefa Kuchynku, Zlín se domluvil právě se Sedlacsckem.

Ve vyrovnané tabulce hrozil sestup polovině účastníků. Po podzimu poslední SK Kladno zachránil trenér Otakar Škvajm-Mazal, ačkoli přišel teprve ve druhé polovině března 1940, neboť vyjednával se zájemci v Říši a v Itálii. Mužstvo, které převzal, remizovalo při spanilé jízdě s velkokluby a porazilo všechny ostatní. Poradilo si i se sestupujícími Náchodem a Slezskou Ostravou, která naopak v závěru pokazila, co mohla, a prohrála devětkrát v řadě. Na Svatodušní svátky tak balancovaly nad propastí SK Viktoria Plzeň, SK Náchod, SK Viktoria Žižkov, SK Kladno a SK Slezská Ostrava.

Body, potřebné k záchraně, se sháněly všelijak. Plzeňského Antonína Hájka navštívil kupříkladu neznámý muž s nabídkou – pokud podá v utkání s Viktorií Žižkov „domluvený“ výkon, dostane deset tisíc korun se zlatými hodinkami. Když odešel, nechal na stole zálohu – dvě tisícovky a řetízek k „cibulím“. Kanonýr se světil vedení, náčelník Adolf Reich novinářům, policii a ligové komisi. V neznámém byl policejně zjištěn velkouzenář, bývalý hráč a člen výboru viktoriánů Berger, který nezapíral – v klubu investoval spoustu peněz a chtěl zabránit sestupu. Komise stíhala nekompromisně – viníkovi zakázala členství v klubech ČSF, pokladníka Josefa Snopka s místopředsedou Gustavem Čechem z ČSF vyloučila. Prvního proto, že „čin p. Bergera umožnil“¹⁸ druhého kvůli tomu, že se židenického kolegy údajně v žertu dotázal, „co by ty body stály?“¹⁹ A nejpřísněji potrestala klub, kterému s okamžitou platností zastavila činnost, což vzhledem k tabulce a kontumacím

znamenal sestup. Na zbývající ligové zápasy, usnesla se na závěr, budou pro vyloučení pochybností dohlížet svazoví delegáti.

Na obranu Viktoriánů vystoupili někteří žurnalisté, uražení tím, že si komise troufla projednávat kauzu zčásti bez jejich přítomnosti. „Marně byste pro to hledali, jak právníci říkají, precedentní případy, a trestající orgán také neprozradil, na základě kterého paragrafu a řádu k tak tvrdému rozsudku dospěl,“ kverulovala Národní politika. „Posiluje tak ty, kdož nepřestávají tvrditi, že komise prý jednala bez dostatečných důkazů, pouze na základě indicií.“²⁰ Předseda SK Viktoria Žižkov Josef Nestával rezignoval, později však – zjevně povzbuzen články v novinách – postoj změnil a odvolal se k trestní komisi ČSF. A třebaže rozsudek před ní obhajoval nejen předseda ligové trestní komise Jaroslav Krapka, ale i zpravodaj komise svazové Šilinger, většina v čele s předsedou, známým trestním soudcem a vrchním radou Tiskou rozhodla jinak. „Vycházela při posuzování zodpovědnosti klubu za známý čin pana Bergera ze zcela opačného stanoviska nežli ligová trestní komise, prohlásivši, že klub nelze činiti za takový čin bývalého člena zodpovědným. Rozsudek nad panem Bergerem zůstává v platnosti. Mužstvu otevřena činnost, klub pokutován 500 K, sekretář klubu dostal důtku.“²¹

Pro vysvětlení netřeba chodit daleko – zatímco v ligové komisi hlasovali vyslanci dalších ohrožených klubů jako Kladna nebo Slezské Ostravy, svazovou ovládla příznivá župa středočeská. Výhru před senátem bylo třeba v každém případě potvrdit na hřišti, což Žižkovští dokázali, když porazili SK Pardubice a v původně kontumovaném utkání i SK Židenice. Rozhodl vypůjčený Vojtěch Bradáč, který se blýskl hattrickem a zapříčinil, že žižkovská ligová příslušnost zůstala, byť pouze pro sezonu, zachována. Bez důsledků však aféra, řečená řetízková, nezůstala, část členů komise – slávistický Josef Vaněk, spartánský Antonín Kraus, ostravský Šída nebo židenický Bohumil Plhoň – rezignovala. „Zdá se, že je to následek oněch dvou rozsudků z aféry Viktorie Žižkov,“ glosovaly noviny, „při nichž prvním rozsudkem – ligové trestní komise – byla Viktoria Žižkov vyloučena z ligy atd., druhým pak byl usnesením svazové trestní komise tento první rozsudek zrušen.“²²

Dalšího kvalifikačního turnaje se v létě 1940 zúčastnili středočeský mistr Bohemians AFK Vršovice, vicemistr SK Libeň, vítěz moravskoslezské divize SK Rolný Prostějov a mistr českého venkova AFK Pardubice. Když zelenobílí v roce 1935 sestoupili, málokdo čekal, jak trnitý návrat bude. Dvakrát v kvalifikaci neuspěli a katastrofálně začali také tentokrát, prohráli s Pardubicemi i s Libní. Rozhodovalo poslední kolo – s jistotou postupující SK Libeň v něm hostila druhé AFK Pardubice, třetí Bohemians outsidersa z Prostějova. Vyhráli, museli však čekat na výpomoc z Libně, která porazila Pardubické. Šanci stát se po Praze, Plzni a Brnu dalším městem se dvěma ligovými kluby tak propásly Pardubice s Prostějovem. Ve srovnání s předchozími ročníky proběhl turnaj bez skandálů, vedoucí se naopak chlubili návštěvností – v průměru na něj chodilo přes sedm tisíc diváků, více než v nejvyšší soutěži.

V sezoně 1940/41 gradoval triumfální postup wehrmachtu. Ještě před jejím začátkem kapitulovaly Dánsko, Norsko, Nizozemsko, Belgie a Francie, na podzim 1940 zuřila bitva o Británii, na jaře 1941 si Říše s Itálií podmanily Jugoslávii a Řecko. Pod navenek všedním příkrovem protektorátu bujely na druhé straně procesy, které v dubnu 1941 vyústily v zastavení činnosti ČOS. Činnosti ČSF se restrikce nedotkly, provozně patřil ročník k nejuspořádanějším. Všechny zápasy proběhly v termínech, posun duelu SK Kladno – Bohemians AFK Vršovice nezpůsobily politické, nýbrž povětrnostní vlivy. A sezoně se vyhýbaly také aféry. Neoprávněný start kladenského dorostence Františka Kroupy vyřešila komise pokutou, neboť protestující žideničtí činovníci zmeškali termín rekursu. Bez větších následků, jen vykřičníky novinách, skončila i epizoda z utkání SK Baťa Zlín – AC Sparta Praha, v jehož přestávce se místní major policie domáhal výměny pomezního, údajně poškozujícího domácí. Při zápase SK Libeň – SK Viktoria Žižkov vyvolal pro změnu rozruch výkon sudího Gustava Krista, kterého musela před rozduřenými diváky chránit cestou k tramvaji třicítka strážníků. Domácí podali stížnost, požadovali, aby byl předseda Sboru rozhodčích, uznávaný mezinárodní arbitr a účastník posledního mistrovství světa z listiny vyškrtnut. Případem se zabýval svaz, který zprvu podnět jako příliš všeobecný vrátil k doplnění

a nakonec usnesl, že rozhodčí, třebaže ve druhém poločase chyboval, výsledek neovlivnil.

Titul obhájili sešívání, ačkoli polevili. Vedení mužstva převzal místopředseda fotbalového odboru Josef Vaněk, skončili Jan Truhlář, Jiří Sobotka, Ladislav Šimůnek nebo Bedřich Vacek, odešel talentovaný Čestmír Vycpálek. Prohráli nejen se Spartou a s Prostějovem, ale i s Kladnem nebo Libní, ztráceli remízami. Přesto triumfovali se šestibodovým náskokem, který mohl být i vyšší, kdyby v posledním kole nepodlehli Libni, když Josef Bican a po něm Ota Nožič neproměnili penaltu. Šampionům, uzavřeli novináři, se jako obvykle nedařilo proti Prostějovu a Viktorii Plzeň, rudým neméně tradičně v soubojích s Viktorií Žižkov a Slezskou Ostravou.

Prvenství obhájců se předpokládalo, další pořadí nikoli, třebaže vykrytalizovalo až v závěru, kdy druhá Sparta podlehla třetí SK Plzni, zatímco SK Pardubice porazily Kladno. Vicemistrem se tak stala – jako první mimopražské mužstvo vůbec – SK Plzeň. Báječné výkony předváděla hlavně vpředu, zvládla stejně branek jako

SK Slavia Praha, mistr ligy 1939/40. Zleva Vlastimil Kopecký, Karel Průcha, Bedřich Vacek, Vojtěch Bradáč, Karel Černý, Rudolf Vytlačil, Otakar Nožič, Josef Bican, Bedřich Jezbera, Václav Bouška a Vítězslav Deršák.